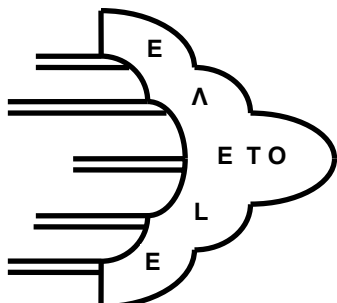

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

ΓΡΑΦΕΙΑ:
Επιδάουρου & Αρτέμιδος 6, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:
Σωκράτη Τσάκωνα 5, 15236 ΠΕΝΤΕΛΗ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:
Τηλ.: 210-8042313, 210-8619521, 210-6838254

Τηλεομ.: 210-8068299, 210-8042385

Ηλ.Ταχ.: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος: <http://sfr.ee.teiath.gr/orogramma.htm>

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Αρ.64 Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2004

ISSN 1106-1073

Τιμή: 3 λεπτά

Η πίδα της ΕΛΕΤΟ

Στην Πεντέλη, την Τρίτη, 3 Φεβρουαρίου 2004, στο Κέντρο «Ο ΤΕΛΗΣ» απέναντι από τη Μονή Πεντέλης έγινε συνεστιάση και το κόψιμο της πίδα της ΕΛΕΤΟ για το 2004.

Υπήρξε μεγάλη συμμετοχή μελών και φίλων της ΕΛΕΤΟ, η ατμόσφαιρα ήταν πάρα πολύ ζεστή, η εξυπηρέτηση εξαιρετική, η μουσική συνοδεία απολαυστική. Η όλη εκδήλωση σημείωσε απόλυτη επιτυχία.

Την πίδα έκοψε ο Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ, Β.Α.Φιλόπουλος. Το φλουρί άργησε να αποκαλυφθεί ποιος το κέρδισε, αλλά τελικά βρέθηκε ότι ήταν το μέλος (από τα ιδρυτικά) της ΕΛΕΤΟ Δημήτρης Συνοδινός.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο καθηγητής ΕΜΠ Θεοδόσης Τάσιος, με τη σύζυγό του. Ο καθ. Τάσιος, που είναι πρόεδρος της Επιτροπής Συντονισμού του Εθνικού Προγράμματος Ορολογικού Συντονισμού (ΕΠΟΣ), χαιρέτισε ποιητικά την εκδήλωση, εκδηλώνοντας «ροποιοητικά» την αγανάκτησή του για την εγκληματική αδιαφορία των «Αρμοδίων» για την Ορολογία.

Βάση Όρων Πληροφορικής στο Ίντερνετ

Προσφορά της ΕΛΕΤΟ

και του Τμήματος Πληροφορικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Ψάχνετε για αντιστοιχίες όρων Πληροφορικής (ή γενικότερα της Τεχνολογίας Πληροφοριών) στις γλώσσες **ελληνική, αγγλική και γαλλική;**

Επισκεφτείτε τον ιστότοπο:

<http://www.cs.aueb.gr/ELETO-INFORTERM/>

Είναι προσφορά της **ΕΛΕΤΟ** και του **Τμήματος Πληροφορικής** του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών για **ελεύθερη διάθεση** στο Ίντερνετ της χρήσης της **Βάσης όρων INFORTERM** όπου έχουν περιληφθεί **διεθνώς τυποποιημένες αντιστοιχίες** όρων Πληροφορικής.

Οι όροι της Βάσης έχουν εκπονηθεί από το συλλογικό μέλος της ΕΛΕΤΟ: **ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1**¹.

<http://www.moto-teleterm.gr/>

Ψάχνετε για την ελληνική απόδοση κάποιου σύγχρονου αγγλικού όρου των Τηλεπικοινωνιών και συναφών πεδίων;

Η ΕΛΕΤΟ και ο ΟΤΕ² σας διαθέτουν δωρεάν τη χρήση της Βάσης Τηλεπικοινωνιακών Όρων TELETERM όπου σας περιμένουν:

- **110.000 αντιστοιχίες ελληνικών-αγγλικών όρων,**
- **3.600 αντιστοιχίες ελληνικών-αγγλικών-γαλλικών-γερμανικών όρων και**
- **10.000 αρκτικόλεξα, ακρώνυμα και άλλες συντομογραφίες,**

την ελληνική απόδοση των οποίων έχει εκπονήσει η ΜΟΤΟ³

Μπορεί να ικανοποιηθείτε!

Σημειώστε ή επικροτήστε εδώ:

<http://www.moto-teleterm.gr/>

OROGRAMMA No 64, January-February 2004,
ISSN 1106-1073

Bimonthly edition of

Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Sokrati Tsakona 5 & Iatridi

GR-15236 PENTELI GREECE

² ΟΤΕ: Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος

³ ΜΟΤΟ: Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής "Τηλεπικοινωνίες" (ΤΕ-Τ), Συλλογικό Μέλος της ΕΛΕΤΟ. Λειτουργεί με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), στο πλαίσιο επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ).

¹ ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1: Ομάδα Εργασίας 1 "Ορολογία Πληροφορικής" της Τεχνικής Επιτροπής ΕΛΟΤ/ΤΕ48 «Ηλεκτρονική Επεξεργασία Πληροφοριών», του ΕΛΟΤ.

Συνέδρια/Συμπόσια/Σεμινάρια σχετικά με Ορολογία (Διαρκής Πίνακας του «Ο»)

Σε κάθε φύλλο του «Ο» ο Πίνακας Συνεδρίων/Συμποσίων/Σεμιναρίων που δημοσιεύεται περιλαμβάνει εκδηλώσεις που έχουν σχέση με Ορολογία και πρόκειται να διεξαχθούν στο άμεσο μέλλον, στον Ευρωπαϊκό ή Παγκόσμιο χώρο. Η πληροφόρηση του «Ο» για τις εκδηλώσεις αυτές προέρχεται κυρίως από τη συχνή ηλεκτρονική ενημέρωση της ΕΛΕΤΟ από το **Infoterm** (Διεθνές Κέντρο Πληροφοριών για την Ορολογία: <http://linux.infoterm.org/>), και από την ΕΑFT (Ευρωπαϊκή Ένωση Ορολογίας: www.eaft-aet.net) των οποίων μέλος είναι η ΕΛΕΤΟ.

Κάθε φορά αφαιρούνται από τον Πίνακα οι εκδηλώσεις που έχουν ήδη διεξαχθεί και προστίθενται άλλες μελλοντικές που είναι στη φάση της διοργάνωσης. Η σειρά στον Πίνακα ακολουθεί την χρονολογική σειρά με την οποία πρόκειται να πραγματοποιηθούν οι εκδηλώσεις.

1. Το 11^ο Συνέδριο EURALEX (EURALEX 2004) θα γίνει στη Γαλλία 6-10 Ιουλίου 2004. Πληροφορίες: <http://www.univ-ubs.fr/euralex2004>
2. Η Διεθνής Εταιρεία Οργάνωσης της Γνώσης (ISKO) διοργανώνει στο Λονδίνο, 13-16 Ιουλίου 2004 το «8^ο Διεθνές Συνέδριο ISKO». Θέμα του Συνεδρίου θα είναι «Η Οργάνωση της Γνώσης και η Παγκόσμια Κοινωνία της Πληροφορίας». Πληροφορίες: <http://www.ucl.ac.uk/isko2004/>
3. Η Ομάδα Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας των Τηλεπικοινωνιών (GLAT) διοργανώνει στη Βαρκελώνη το Συνέδριο «GLAT-Barcelona2004» με θέμα «Η παραγωγή εξειδικευμένων κειμένων». Πληροφορίες: <http://www.enst-bretagne.fr/GLAT-BARCELONA2004/>
4. RITERM2004 – 9^ο Ιβηροαμερικανικό Συμπόσιο Ορολογίας, Βαρκελώνη, από 29 Νοεμβρίου ως 2 Δεκεμβρίου 2004. Πληροφορίες: <http://www.iula.upf.es/riterm04/rit04ca.htm>

K.B.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Λάβαμε – και ευχαριστούμε – τα ακόλουθα περιοδικά:

- **Οικονομική Βιομηχανική Επιθεώρηση**, τεύχ.793, Αύγ. 2003, .τεύχ.794, Σεπτ. 2003, τεύχ.795, Οκτ. 2003, .τεύχ.796, Νοέ. 2003.
- **Ερευνώντας**, έκδοση ΓΓΕΤ, τεύχ. 18, Ιούλ. 2003, τεύχ. 19, Αύγ.-Σεπτ.. 2003
- **Η Γλώσσα μας**, αρ. φύλ. 118, Ιούλ.-Αύγ. 2003.
- **Αρναία της Μακεδονίας**, τεύχ.59, Απρ.-Ιούν. 2003.
- **Καινοτομία, Έρευνα και Τεχνολογία**, τεύχ. 37, Ιούλ.-Αύγ. 2003.
- **Χρονικά**, αρ. φύλ. 186, Ιούλ.-Αύγ 2003.
- **Φυσικός Κόσμος**, τεύχ. 12(171) – Ιούν.-Ιούλ.-Αύγ. 2003.

Dissonance Cognitive Kognitive Dissonanz

Ένας ορισμός του όρου Kognitive Dissonanz από τον χώρο της Τοξικολογίας.

Η έννοια του όρου Kognitive Dissonanz μας κέντρισε το ενδιαφέρον, πριν δύο χρόνια, και μέσω του Ορογράμματος ζητήσαμε απόψεις των αναγνωστών του σχετικά με την ελληνική απόδοση της. Ανταποκρινόμενοι στην πρόσκληση μας δύο επιστήμονες συνεργάτες της ΜΟΤΟ (Σπύρος Βουλδδημος και Δημήτρης Συνοδινός), μια ειδική επιστήμων του χώρου της Γνωστικής Ψυχολογίας (καθ. Αναστασία Ευκλείδη) και δύο άλλα μέλη της ΕΛΕΤΟ (Μανώλης Δαμίγος και Γιάννης Σαριδάκης) προσχώρησαν την σκέψη μας αφού η κρατούσα απόδοση η φερόμενη με τον ελληνικό όρο, ως «γνωστική ασυμφωνία» δεν ικανοποιούσε το ορικό μας αίσθημα. Διαισθητικά

«Dissonance» για μας, πλησίαζε περισσότερο με δυσλειτουργία, παρά με «ασυμφωνία». Αναζητώντας ωστόσο τεκμηρίωση σχετική, φθάσαμε μέχρι το χώρο της βιοτοξικολογίας, της βιοχημείας όπου η αναπληρώτρια καθηγήτρια της Ιατρικής Σχολής Αθηνών δρ. Αργυρώ Χατζηϊωάννου μας προσέφερε λύση ικανοποιητική. Με βάση το βιβλίο του γερμανού τοξικολόγου Franz Xaver Reichl με τίτλο Taschenatlas del Toxicologie η δρ. Αργυρώ Χατζηϊωάννου μεσολάβησε για να μας εξασφαλισθεί ένας ορισμός ειδικού επιστήμονα τον οποίο παραθέτουμε: πρόκειται για «το φαινόμενο κατά το οποίο οι υπαρκτές γνώσεις οι οποίες ενοχλούν το άτομο, δεν γίνονται αντιληπτές από τον ενοχλούμενο.»

Παραφράζοντας, ας μας επιτραπεί να τονίσουμε ότι οποιαδήποτε υπαρκτή γνώση/πληροφορία παλαιά ή νέα η οποία για διάφορους λόγους ενοχλεί το άτομο, ή τα άτομα τότε το(α) άτομο/α εθελοτυφλώντας δεν αντιλαμβάνονται την γνώση/πληροφορία αυτή.

Σε τέτοιες περιπτώσεις οι επιστήμονες ή οι αδαείς εξομοιώνονται, αφού οι μεν πρώτοι την προσπερνούν αγνοώντας την οι δε δεύτεροι δεν την γνωρίζουν.

Λόγου χάριν, η άρνηση εκτίμησης του κινδύνου που συνεπάγεται η αγνόηση γνώσης ή πληροφορίας στο παράδειγμα των ερευνητών της ΝΑΣΑ, ο κίνδυνος ενδεχόμενης πτώσης του διαστημόπλοιου και τα επακόλουθα απλά δεν λαμβάνονται υπόψη και δεν γίνεται αυτό παράγων αντίδρασης ως προς την συγκεκριμένη γνώση/πληροφορία. Ενώ γνωρίζει ο ειδικός, εξισούται με τον αδαή ο οποίος δεν γνωρίζει. Άλλο παράδειγμα είναι το παράδειγμα του καπνιστή, ο οποίος αν και γνωρίζει τις συνέπειες της βλαβερής συνήθειας του, ωστόσο ο μηχανισμός αντίληψης, εκτίμησης, συναίσθησης του κινδύνου καταστέλλεται κατά κάποιο τρόπο και η γνώση υφίσταται ένα είδος απάλειψης της σημασίας της ή αφαιρέσεις του ειδικού της βάρους.

Άρα, η αδυναμία αντίληψης υπαρκτής γνώσης έχει ως αποτέλεσμα την αγνόηση της γνώσης αυτής και την αδυναμία εκτίμησης του κινδύνου ή οφέλους που απορρέουν από την συγκεκριμένη γνώση/πληροφορία.

Τελικά, οι μικροστόχοι μιας εφήμερης υστεροφημίας (ΝΑΣΑ) ή στιγμιαίας ηδονής (κάπνισμα) μειώνουν ή καταστέλλουν την διαδικασία ορθής εκτίμησης του κινδύνου;

Θεωρούμε, επομένως, μετά την επιστημονική στήριξη της Τοξικολογίας, ότι πρόκειται για φαινόμενο κατά το οποίο διαταράσσεται ο μηχανισμός αντίληψης/ και εκτίμησης της γνώσης καθότι και όποτε η γνώση αυτή ενοχλεί τον αξιολογούντα.

Η Cognitive Dissonance είναι λοιπόν η δυσλειτουργία του μηχανισμού αντίληψης της γνώσης και τα εν χρήσει γνωστική ασυμφωνία και γνωστική δυσαρμονία είναι λεκτικά αδύναμα ισοδύναμα, αλλά προέρχονται από ένα εξ' ίσου ανεπιτυχή ξένο όρο Cognitive Dissonance. Η επιλογή ασφαλέστερης πρότασης θα γίνει από το ΓΕΣΥ αφού ληφθούν υπόψη όλα τα παραπάνω. Η διόρθωση ενός εισηγμένου όρου αποτελεί δυσκολότερο έργο από την απόδοση νέου όρου.

M.K

Μεταφράζοντας

Εκδόθηκε από ομάδα μεταφραστών της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης το πρώτο τεύχος του περιοδικού «Μεταφράζοντας». Στο καλοεκτυπωμένο περιοδικό δημοσιεύονται ενδιαφέροντα άρθρα για τη Μετάφραση. Συγχαίρουμε την ομάδα των μεταφραστών που ανέλαβε το δύσκολο έργο της έκδοσης του περιοδικού και ευχόμεστε μακροήμερευση.

B.A.Φ.

ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ – ΜΕΛΩΝ**Προσοχή! Νέος αριθμός τραπεζικού λογαριασμού!**

Η εξόφληση των συνδρομών των μελών (που από το 2003 είναι **20 €** ετησίως) γίνεται:

1 με απευθείας πληρωμή στην ταμία της ΕΛΕΤΟ,

κα Α. Γκόνου,
Λ. Κατσώνη 16,
145 61 Κηφισιά
τηλ.: 210-8019550

2 με καταβολή στον τραπεζικό λογαριασμό της ΕΛΕΤΟ (Εθνική Τράπεζα Ελλάδος 671/48010084 – Για καταθέσεις στο εξωτερικό: IBAN: GR95 01106710 00006714 8010084). **Προσοχή! Κατά την κατάθεση να ζητάτε να καταχωρηθεί το όνομά σας.**

Στην περίπτωση 2 είναι **απαραίτητο** τα μέλη να στέλνουν φωτοαντίγραφο της απόδειξης ταχυδρομικής στη διεύθυνση της ΕΛΕΤΟ ή τηλεομοιοτυπικά την απόδειξη στον αριθμό 210 8068299 ή ηλ-μήνυμα στη διεύθυνση valeonti@otenet.gr.

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ⁴ έλα κι εσύ**Αυστηροί γλωσσικοί κανόνες και οροδοτικά «σταυροδρόμια» –**

Οι παραγωγικές καταλήξεις «-τής» και «-τήρας»

Την αφορμή για το άρθρο αυτό έδωσε ένα ηλ-μήνυμα του κ. Τάσου Αντωνόπουλου, σχετικά με την ορθότητα των όρων «**υπολογιστής**» και «**εκτυπωτής**», τους οποίους έχουν υιοθετήσει, πριν από μερικά χρόνια, τόσο η ΜΟΤΟ όσο και η Ομάδα ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1 και οι οποίοι υπάρχουν ήδη στις βάσεις όρων INFORTERM και TELETERM. (Η χρήση των βάσεων αυτών διατίθεται ελεύθερα στο Ίντερνετ.) Το θέμα όμως εξετάζεται ευρύτερα για να δώσει απάντηση σε παρόμοιες παρατηρήσεις που μας γίνονται κατά καιρούς, σχετικά με τις καταλήξεις **-τής** και **-τήρας**, και να κάνει γνωστούς τους προβληματισμούς που διακατέχουν τις Ομάδες εκπόνησης ελληνικών όρων στο οροδοιοτικό έργο τους. Το υπόψη ηλ-μήνυμα έχει ως εξής:

«Συγχαρητήρια για την καλή δουλειά που έχετε κάνει, θα ήθελα όμως να επισημάνω ένα **σημαντικότερο** λάθος.

Ο όρος "computer" μεταφράζεται στην ελληνική "υπολογιστήρας" και όχι υπολογιστής όπως λανθασμένα έχει επικρατήσει και το υιοθετείτε και εσείς. Ομοίως ο όρος "printer" μεταφράζεται στην ελληνική "εκτυπωτήρας" και όχι εκτυπωτής όπως επίσης λανθασμένα έχει επικρατήσει.

Η κατάληξη **-ΤΗΡΑΣ (-ΤΗΡΙΟ)** δηλώνει το **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ** ή το **μηχάνημα** που κάνει κάποια δουλειά.

Η κατάληξη **-ΤΗΣ** δηλώνει τον **ΑΝΘΡΩΠΟ** που κάνει αυτή τη δουλειά. Έτσι έχουμε: **Οδοστρω-τήρας** το **μηχάνημα** που στρώνει τους δρόμους. **Ανεμισ-τήρας** το **μηχάνημα** που κάνει αέρα. **Βρασ-τήρας** το **μηχάνημα** που βράζει νερό. **Απορροφη-τήρας** το **μηχάνημα** που απορροφά την τσίκνα και τις οσμές στην κουζίνα. κ.ο.κ.

Αντίθετα: **Θερμασ-τής** ονομάζεται ο άνθρωπος που τροφοδοτούσε τα καζάνια στα ατμόπλοια. **Πεταλω-τής** ονομάζεται ο άνθρωπος που πεταλώνει τα άλογα. **Σχεδιασ-τής** ονομάζεται ο άνθρωπος που κάνει τα σχέδια σε κάποιο τεχνικό γραφείο, ενώ **σχεδιασ-τήριο** ονομάζεται το αντικείμενο με την βοήθεια του οποίου γίνονται τα σχέδια.

Αρα γίνεται σαφές ότι **Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ** ο οποίος κάνει υπολογισμούς καλείται **υπολογιστής**, ενώ **ΤΟ ΜΗΧΑΝΗΜΑ** με την βοήθεια του οποίου γίνονται οι υπολογισμοί ονομάζεται **υπολογιστήρας**.

Εξάλλου το χρησιμοποιούμε και σαν έκφραση λέγοντας ότι "αυτός είναι ψυχρός υπολογιστής" για κάποιον που έχει σκεφτεί και υπολογίσει με ακρίβεια κάθε του βήμα και κάθε του κίνηση, και δεν κάνει τίποτα με οδηγό τη τύχη ή το συναίσθημα. Είναι σαφές ότι αναφερόμαστε σε κάποιον άνθρωπο και όχι σε κάποιον Celeron ή Pentium. :-)

Συνεπώς με βάση τα παραπάνω θα πρέπει να αναθεωρήσετε τους όρους "υπολογιστής" και "εκτυπωτής" στους σωστούς όρους "υπολογιστήρας" και "εκτυπωτήρας" έστω και εάν βρίσκονται σε σταδιο 3 ή μεγαλύτερο και θεωρούνται οριστικοί.

Τάσος Αντωνόπουλος»

Καταρχήν, ευχαριστούμε τον κ. Αντωνόπουλο για όλες τις πληροφορίες που παραθέτει, που είναι πράγματι σημαντικές γιατί αφορούν την **πλειονότητα** των περιπτώσεων και είναι χρήσιμο και για τους αναγνώστες του «Ο» να τις έχουν υπόψη. Η διαφορά μας όμως έγκειται σε τούτο ακριβώς: ότι δηλαδή αφορούν την «**πλειονότητα**» και όχι την «**ολότητα**» των περιπτώσεων και ότι επομένως δεν αποτελούν «**αυστηρό κανόνα**» η παραβίαση του οποίου δημιουργεί σημαντικό πρόβλημα.

Όλα τα επιχειρήματα που εκθέτει ο κ. Αντωνόπουλος, και με πολύ περισσότερα παραδείγματα, έχουν απασχολήσει τις δύο προαναφερόμενες Ομάδες κατά τη συζήτηση της απόδοσης (όχι της «**μετάφρασης**» – οι όροι δεν **μεταφράζονται**) των όρων **computer** και **printer**. Η πλάστιγγα όμως έγειρε στους τότε (πριν από μια 20ετία) ήδη χρησιμοποιούμενους όρους (**ηλεκτρονικός υπολογιστής** και **εκτυπωτής**).

Στο φύλλο αρ. 59 του «Ο» είχαμε αναλύσει τον «**Κανόνα του επιτυχημένου τρόπου**» που διατυπώσαμε ως εξής:

Όταν ένας τρόπος (παραγωγής, σύνθεσης, παρασύνθεσης, σύνταξης κ.ά.) έχει εφαρμοστεί στην ελληνική γλώσσα, **έστω και σε μία περίπτωση**, και έχει λειτουργήσει και λειτουργεί **με επιτυχία** (χωρίς κανένα πρόβλημα) τότε ο τρόπος αυτός είναι αποδεκτός και επιτρέπεται η χρησιμοποίησή του και σε άλλες ανάλογες περιπτώσεις ή συνθήκες.

Στο θέμα που εξετάζουμε υπάρχουν περισσότερες από μία περιπτώσεις της παραγωγικής κατάληξης **-τήρ(ας)**, που λειτουργούν χωρίς κανένα πρόβλημα: τέσσερις μάλιστα από αυτές τις περιπτώσεις, που έχουμε υπόψη, **αποδεικνύουν και τη διαχρονική συνέχεια της ελληνικής γλώσσας**, αφού χρησιμοποιούνται συνεχώς από την ομηρική φάση της γλώσσας μας μέχρι σήμερα. Αναφερόμαστε στις λέξεις **σωτήρ(ας)**, **μνηστήρ(ας)**, **κλητήρ(ας)** και **ολετήρ(ας)** (= καταστροφέας)⁴. Οι λέξεις αυτές σημαίνουν σαφώς πρόσωπα που ενεργούν και τα αντίστοιχα ρήματα είναι: ***σώζω**, **μνάομαι** (= ζητώ γυναίκα σε γάμο), **καλώ** και **όλλυμι** (= καταστρέφω). Προφανώς οι περιπτώσεις αυτές δεν λειτουργούν ως «εξαιρέσεις» ενός κανόνα.

Ωστε, η ίδια η διαχρονική πορεία της γλώσσας μας δείχνει ότι η κατάληξη **-τήρας** δεν είναι αποκλειστική για όργανα ή αντικείμενα.

Από την άλλη πλευρά, ο «κανόνας» ότι η παραγωγική κατάληξη **-τής** πρέπει να χρησιμοποιείται για πρόσωπα, είναι ακόμα πιο «χαλαρός» και μάλιστα για τις θετικές επιστήμες και ιδιαίτερα για την ηλεκτρονική όπου μεγάλο πλήθος **διατάξεων, συσκευών, συντελεστών, παραμέτρων** και γενικά **μη εμβίων** έχουν οροδοτηθεί με τη χρήση αυτής της κατάληξης. Ενδεικτικά, αναφέρουμε:

Κοινοί όροι που σημαίνουν εργαλεία ή όργανα και παράγονται από αρχαία ρήματα:

φράχτης (φράσσω), **τρίφτης** (τρίβω), **ξύσης** (ξύω), **κόφτης** (κόπτω), **γδάρτης** (εκδέρω), **καταπέλτης** (καταπάλλω).

Διατάξεις/συσκευές/υλικά:

αναλύτης (αναλύω), **ανορθωτής** (ανορθώνω), **αντιστάτης** (ανθίσταμαι), **απαριθμητής** (απαριθμώ), **αποδιαμορφωτής** (από-διαμορφώνω), **βομβητής** (βομβώ), **διαμορφωτής** (διαμορφώνω), **εξασθενητής** (εξασθενώ), **επεξεργαστής** (επεξεργάζομαι), **μετασχηματιστής** (μετασχηματίζω), **πυκνωτής** (πυκνώνω),

⁴ ΓΕΣΥ: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ

ρυθμιστής (ρυθμίζω), **σελιδοποιητής** (σελιδοποιώ) **συμπιεστής** (συμπιέζω), **φορπιστής** (φορτίζω), **διαλύτης** (διαλύω), **καταλύτης** (καταλύω), **εκχυμωτής** (εκχυμώνω).

Μαθηματικά μεγέθη:

αθροιστής (αθροίζω), **αριθμητής** (αριθμώ), **διαιρέτης** (διαίρω), **παρονομαστής** (παρονομάζω), **πολλαπλασιαστής** (πολλαπλασιάζω) **συντελεστής** (συντελώ)

και πολλά άλλα.

Όστε, δεν υπάρχει κανένα σοβαρό πρόβλημα – και ιδιαίτερα στο συγκεκριμένο της Πληροφορικής – με τη χρήση των όρων **υπολογιστής** και **εκτυπωτής**, που να επιβάλλει να τους αναθεωρήσουμε και να τους κάνουμε **υπολογιστήρας** και **εκτυπωτήρας**, αντίστοιχα. Είναι επιτρεπτοί όροι στο σύστημα σύνθεσης και παραγωγής της ελληνικής γλώσσας. Επιπλέον, είναι φανερό ότι αν προσπαθήσουμε να εφαρμόσουμε «άτεγκτα» έναν τέτοιο «κανόνα» θα προκαλέσουμε αναστάτωση τουλάχιστον στους τομείς από τους οποίους αναφέραμε παραδείγματα παραπάνω (γιατί προφανώς υπάρχουν και άλλα πολλά και από διάφορους άλλους τομείς) με αμφίβολα τα αποτελέσματα μιας τέτοιας σβουρής παρέμβασης.

Σημειωτέον δε ότι ειδικά για τον όρο **«υπολογιστήρας»** έγινε ήδη προ πολλών ετών προσπάθεια καθιέρωσης χωρίς να επιτύχει.

Για την ιστορία του πράγματος, όταν ακόμα (πριν από 32 έτη) η Πληροφορική ήταν στα νηπιακά βήματά της (και δεν είχε καλά-καλά ακόμα ξεχωρίσει από την Ηλεκτρονική) και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές ήταν ογκωδέστατα μηχανήματα και καταλάμβαναν το χώρο ενός μεγάλου δωματίου ο καθένας, έγιναν σθεναρές προσπάθειες υπέρ του όρου **«υπολογιστήρας»**, πρωτοστατούντος του Προέδρου της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών (ΕΕΦ), αείμνηστου **Μιχάλη Αναστασιάδη**, καθηγητή της Ηλεκτρονικής Φυσικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, δασκάλου του γράφοντος. Υπό την ΕΕΦ τότε είχε λειτουργήσει το μεταπτυχιακό σεμινάριο 300 ωρών «Κέντρον Εφαρμογών επί των Ηλεκτρονικών Υπολογιστήρων» (παρακάτω φαίνεται το πιστοποιητικό σπουδών που είχε χορηγηθεί στους πτυχιούχους φυσικούς που το παρακολούθησαν, όπου είναι εμφανής η χρήση του όρου «υπολογιστήρας»).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Ένας λόγος που θα δικαιολογούσε να κάνουμε αναθεώρηση του, καθιερωμένου πλέον από τη χρήση, όρου **«υπολογιστής»** θα ήταν **για καλύτερη αντιστοιχία του όρου** (εδώ λέξης) με την **έννοια**, δεδομένου ότι το **computer** δεν κάνει μόνο **υπολογισμούς** (λογαριασμούς, αριθμητικές πράξεις) αλλά και **λογισμούς** (λογικές πράξεις). Και εδώ υπάρχει μια σοβαρή πρόταση που «δεν περπατάει» όμως έναντι της ευρέως πλέον διαδεδομένης χρήσης του όρου **«υπολογιστής»**. Είναι η εύστοχη πρόταση ενός «ανθρώπου της Ορολογίας», του καθηγητή ΕΜΠ Θεοδόση Τάσιου, ο οποίος προτείνει τον όρο **«λογισμητής»** (προσέξτε ότι η κατάληξη είναι **-τής**, αλλά θα μπορούσε να είναι και **-τήρας**). Σύμφωνα, όμως, με τη σχετική αρχή της Ορολογίας (Αρχή της καθιερωμένης χρήσης) χρειάζεται σοβαρή μελέτη πριν από ένα τέτοιο εγχείρημα ώστε αυτό να μη δημιουργήσει, αντί να λύσει, προβλήματα σε περίπτωση που δεν θα γίνει από όλους αποδεκτό.

Σε ό,τι αφορά τη στάση των Ομάδων Ορολογίας όταν προτείνουν νέους όρους για έννοιες των οποίων η ελληνική απόδοση δεν έχει ακόμα ευρέως παγιωθεί (και επομένως **δεν δεσμεύονται** από την Αρχή της καθιερωμένης χρήσης) προτείνουμε να είναι η τήρηση του «Κανόνα των -τής και -τήρας» ως εξής:

- Προκειμένου για έμβια όντα, επιλέγουμε την κατάληξη «-της», εκτός αν πρόκειται να οροδοτήσουμε τη νέα έννοια με κάποια λέξη σε «-τήρας» από αυτές που ήδη υπάρχουν ή με κάποιο σύνθετο της.
- Προκειμένου για άβια όντα (συσκευές, όργανα, μαθηματικά, φυσικά, χημικά ή άλλα επιστημονικά μεγέθη), μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε οποιαδήποτε από τις δύο καταλήξεις. Αν όμως η λέξη με την κατάληξη «-τής» χρησιμοποιείται ήδη για πρόσωπο, επιλέγουμε για όρο τη λέξη με την κατάληξη «-τήρας»

Ως παραδείγματα μιας τέτοιας πρακτικής αναφέρουμε (πάλι από τα πεδία της Πληροφορικής και των Τηλεπικοινωνιών) τους όρους:

editor = **συντακτήρας** (πρόγραμμα σύνταξης εγγράφων, κτλ.)

controller = **ελεγκτήρας** (συσκευή, μονάδα, κύκλωμα, κτλ.)

(Επισημαίνεται ότι η απόδοση editor = διορθωτής όπως και η απόδοση editing = επεξεργασία που χρησιμοποιούνται από πολλούς είναι σαφέστατα λανθασμένες από εννοιακή άποψη).

Κλείνουμε αυτήν την ανάλυση με την επισήμανση ότι ο δρόμος της οροδοσίας δεν είναι ίσιος και ομαλός. Συχνά γίνεται ανηφορικό μονοπάτι με σταυροδρόμια όπου είναι ανάγκη να κάνουμε επιλογές όπως αυτή που εξετάσαμε. Και τότε χρειάζεται η **βάσανος** και η **αναδίφηση** μέσα στις λεξικογραφικές πηγές όπου είναι αποτυπωμένη η διαχρονική υπόσταση της ελληνικής γλώσσας για να βρεθεί η απάντηση. Αν οι κανόνες ήταν απόλυτοι και αυστηροί τα πράγματα θα ήταν πολύ πιο εύκολα. Συνήθως πίσω από ένα νέο όρο που επεξεργάζεται μια Ομάδα υπάρχει ένας μικρός ή μεγάλος προβληματισμός, μια μικρή ή μεγάλη ιστορία...

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

*) Βλέπε π.χ. Λεξικό Γ. Μπαμπινιώτη και Μείζον Ελληνικό Λεξικό, Τεγόπουλου-Φυτράκη

**) J. B. Hoffman, Ετυμολογικών λεξικών της αρχαίας ελληνικής, ελληνική έκδοση υπό Α. Δ. Παπανικολάου, 1994

K.B.

“ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ”

Το “Ορογράμμα” είναι διημερίαια έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:

B. Α. Φιλόπουλος
Πρόεδρος ΕΛΕΤΟ

Σύνταξη:
Κ. Βαλεοντής
Ε. Μάντζαρη
Μ. Καρδούλη
Α. Λάμπρου-Γκόνου
Β.Α.Φιλόπουλος

Τηλέφωνα: 210-6118986, 210-8619521

πρωί: 210-8042313, 210-8619521

εσπέρα: 210-8068299, 210-8042385

Τηλεομοίτυπο: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος Ιντερνετ: http://sfr.ee.teiath.gr/orogramma.htm

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι ευανάγνωστα, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται παραπέρα επεξεργασία.

Τα δημοσιεύματα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη τους, το πλήρες όνομα του οποίου είναι στη διάθεση της Σύνταξης. Η Σύνταξη του “Ο” συνήθως δεν παρεμβαίνει, ούτε σχολιάζει.

Επιτρέπεται ελεύθερα η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του “Ο” με μόνη υποχρέωση την αναφορά της πηγής.